

TNO-rapport
PG95.019

Ouderen blijven rijden: problemen van oudere automobilisten

TNO Preventie en Gezondheid
Collectieve Preventie

Wassenaarseweg 56
Postbus 2215
2301 CE Leiden

Telefoon 071 18 18 18
Fax 071 17 63 82

auteur(s):
C.H.J.M. Opmeer

datum:
maart 1995

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm
of op welke andere wijze dan ook, zonder
voorafgaande toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd
uitgebracht, wordt voor de rechten en
verplichtingen van opdrachtgever en
opdrachtnemer verwezen naar de
Algemene Voorwaarden voor onderzoeks-
opdrachten aan TNO, dan wel de
betreffende terzake tussen partijen
gesloten overeenkomst.
Het ter inzage geven van het TNO-rapport
aan direct belanghebbenden is toegestaan.

© 1995 TNO

SAMENVATTING

15 maart 1995

Een belangrijk middel voor ouderen om zelfstandig te blijven en deel te blijven nemen aan de samenleving is het gebruik kunnen maken van hun auto.

Het zonder meer bevorderen dat deze kwetsbare groep blijft autorijden of (meer) gaat autorijden zal echter tot meer ongevallen leiden en daarmee indruisen tegen de overheidsdoelstelling 25% minder verkeersongevallen in het jaar 2000.

Daarom wordt door TNO-PG onderzoek gedaan naar de problemen van ouderen met autorijden, waarbij onder meer zal worden nagegaan wat de voornaamste 'bottleneck's zijn bij het rijden van oudere automobilisten (Opmeer, 1993). De mogelijkheid wordt onderzocht om een trainingsprogramma te ontwikkelen, speciaal voor ouderen, met het doel ouderen in staat te stellen naar behoefte (veilig) te blijven rijden*.

In het onderhavige onderzoek (een pilot-study) wordt geïnventariseerd welke problemen de hedendaagse Nederlandse ouderen zelf aangeven met het autorijden te hebben, met welke factoren deze problemen samenhangen en hoe de oudere automobilisten met deze problemen omgaan (welke oplossingen hebben zij zelf al gevonden?).

In samenwerking met de gemeente Alphen aan den Rijn zijn door middel van een post-enquête gegevens verzameld van 372 automobilisten van 55 jaar en ouder in Alphen en omgeving die hebben deelgenomen aan de door die gemeente gedurende de afgelopen vijf jaar georganiseerde rijvaardigheidsritten.

Er werd gevraagd naar de volgende problemen:

1. Problemen met het autorijden in het algemeen;
2. Problemen met de bediening;
3. Gemaakte fouten.

Bovendien werd gevraagd naar de oplossingen voor problemen met het autorijden die oudere automobilisten zelf al toepassen.

De voornaamste gerapporteerde problemen met het rijden in het algemeen zijn, in volgorde van voorkomen:

*Dit hoeft er niet toe te leiden dat de drukte op de Nederlandse wegen en de belasting van het milieu verder toenemen, wanneer niet-ouderen, die voor hun mobiliteit minder van de auto afhankelijk zijn, hun voertuig maar wat vaker laten staan.

verblinding, rijden tijdens regen, in het donker rijden, achteruitrijden en parkeren.

De voornaamste gerapporteerde problemen met de bediening zijn, in volgorde van voorkomen:

het hoofd omdraaien of opzij draaien, goed kunnen horen en zien en in- of uitstappen.

De meest voorkomende gerapporteerde fouten zijn, in volgorde van voorkomen:

te snel rijden, te veel rechts rijden, te dicht achter de voorligger rijden, een onveilige draai maken en te veel links rijden.

De lijst problemen met het rijden in het algemeen blijkt er anders uit te zien dan de "hitparade" uit een uitgebreid Amerikaans onderzoek: van rijstrook veranderen (Amerikaans nr. 1) en invoegen op de snelweg (Amerikaans nr. 4) werden bij ons niet als belangrijke problemen gezien.

De problemen blijken deels betrekking te hebben op waarneming en informatieverwerking (bijvoorbeeld verblinding en tijdens regen rijden) en op oriëntatie in de ruimte (bijvoorbeeld achteruitrijden) en deels op fysieke beperkingen (bijvoorbeeld het hoofd opzijdraaien).

In het algemeen nemen de problemen met het ouder worden toe en hebben vrouwen wat meer problemen met het autorijden dan mannen, met uitzondering van de (kleine) groep oudste vrouwen. Deze groep heeft daarentegen wat meer problemen met het gehoor en het gezichtsvermogen.

Problemen met het opzij kunnen draaien van het hoofd nemen zowel bij mannen als bij vrouwen toe met het ouder worden.

De meest frequent gerapporteerde maatregelen zijn, in volgorde van voorkomen:

het kiezen van een bekende route, het vermijden van de spits, het laten helpen door een passagier bij het zoeken van de weg, het vermijden van het rijden in de stad en het parkeren waar veel ruimte is.

Oplossingen worden vooral gezocht in maatregelen die voorkomen dat men onder slechte zichtcondities, in druk verkeer of in moeilijke onoverzichtelijke zoek-situaties terecht komt. Daarnaast - zo blijkt uit de antwoorden op een open vraag - zijn nog vele andere oplossingen en maatregelen mogelijk.

Of de problemen inderdaad zo weinig voorkomen als in dit onderzoek gerapporteerd werd is niet duidelijk. Vooralsnog lijkt de volgorde van voorkomen (de "hitparade") een meer betrouwbare

informatiebron dan de frequentie op zichzelf. Op basis van de gevonden resultaten worden een aantal maatregelen voorgesteld om het (veilig) rijden door ouderen te bevorderen. Aanvullend onderzoek kan meer inzicht geven in de feitelijke omvang van de problemen en in de achterliggende oorzaken en kan leiden tot een implementatie in de vorm van een trainingsprogramma speciaal voor oudere automobilisten.